

Вальтэр Скот/ Walter Scott (1771 – 1832) – сусветна вядомы празаік, паэт і гісторык, шатландзец з паходжання, знакаміты перадусім сваімі гістарычнымі раманамі (традыцыйна лічыцца заснавальнікам гэтага жанру), першы ангельскамоўны пісьменнік, які набыў ледзь не сусветную папулярнасць і шырока чытаўся і перакладаўся ўжо пры жыцці за межамі свае радзімы, класік ангельскага і шатландскага рамантызму, чалавек, які валодаў феноменальнай памяццю.

Шэры манах (The Grey Brother)

Гэты ўрываек напісаны ў 1799 годзе. Паданне, на якім заснаваная гэтая гісторыя, звязанае з домам, што знаходзіцца ва ўладанні Гілмертанаў ля Ласвэйда ў Мідлотыяне. Гэты будынак, які цяпер называецца Гілмертан-Грэндж, першапачаткова насіў назву Бэрндэйл (Абпалены Дол) у гонар адной трагічнай падзеі. Цяперашнія ўладанні Гілмертанаў належалі колісь даўно гаспадару на імя Херан, у якога была прыгажуня-дачка. Дзяўчыну спакусіў абат Ньюбатла, добра забяспечанага манастыра на беразе Паўднёвага Эска (сённяшнія ўладанні маркіза Латыянскага). Калі Херан даведаўся пра гэта, а таксама пра тое, што ганебнай сувязі спрыяла нянька паненкі (што жыла ў тым жа Гілмертан-Грэнджы, ці Бэрндэйле), ён вырашыў жорстка адпомсціць. Яго не спыняла нават меркаваная недатыкальнасць духоўнай асобы ці моц жывога пачуцця. А таму, абраўшы для сваіх мэтай цёмную і ветраную ноч, калі закаханыя мелі таемную сустрэчу, ён запаліў вязку сухога цёрна ці яшчэ нечага лёгкаўзгаральнага і пакінуў ля самага дома, каб ператварыць жытло ў горстку сатлелых вугалёў разам з усімі, хто быў унутры.

Да Папы Рымскага людзі ішлі
У дзень святога Пятра,
Каб маліўся за іх, каб прасіў у святых
Ім пакоры, надзеі, дабра.

Да Папы Рымскага людзі ішлі,
І літаньнямі поўніўся Рым,
І маліліся бедныя і каралі,
І грахі адпускаліся ім.

Вось ад краю да краю ўвесь люд замірае,
Не падняўшы пакорных галоваў.
І ад сцен да скляпенняў храм дрыжыць ад маленняў,

Ад святарных гімнаў і словаў.

Спыніўся раптам Папа – жах! –
Пачуўся ў храме грук,
Бо цень прабега па крыжах
І ўпала чаша з рук.

“Стаіць забойца сярод нас,
А з ім і д’ябал сам.
Хай сыдзе той, хто ў зле заграз,
І не паганіць храм!

Няма ратунку на зямлі
Аблуднай той душы.
Маленні спынім мы, калі
Не сыдзе ён з імшы!

Прашу забойцу я: сыходзь,
Ты, прагны да крыві!
Пакінь Дом Божы самахоць
І Бога не гняві”.

Збялеў няшчасны пілігрым,
Што міласці шукаў.
Прыбыў ён толькі сёння ў Рым,
Ён столькі праблукаў.

Ён прапасціўся сорак дзён,
Маўчання даў зарок
І думаў: вось ужо відзён
Прамень святла праз змрок.

У храм прыйшоў ён найраней,
Маліўся апантана
І каяўся за ўсіх мацней –
Але сышоў ціхмяна.

І рушыў з ношаю грахоў,
Пакінуўшы сабор,
Да латыянскіх берагоў
І да блакітных гор.

Цяжкой хадой са злыбядой
Ён паблукаў на ўсход,

Каб чысты Эск змываў вадой
Сляды яго прыгод.

Вітаў яго ўрачыста люд,
Схіляліся васалы.
Ён – уладар найпершы тут,
Ён – гаспадар удалы.

Луналі тут яго сцягі
І быў ён мужны вой:
Сцякалі часта берагі
Гарачаю крывёй.

Салодкі шлях у родны дом,
Уздоўж рачных быстрыняў –
Патоку, што праз ветралом
У свет шырокі рыне.

І вабіць лесу гушчыня
Узнёслых рыфмароў,
Любоў з красою тут штодня
Блукаюць між бароў.

Вітае вольныя лясы
Вясёлы гук ражкоў,
Які ў світальныя часы
Ляціць з усіх бакоў.

О Мэлвіл, букаў ясны край!
О родны Хатардэн!
І Далкейт – быццам дольні рай,
Нязменных цнотаў лен.

Не вабіць грэшніка той кут,
Бо ён нясе свой крыж.
Завершыць шлях яго пакут
Бэрндэйлаўская ціш.

Вось разыходзіцца гушчар,
Адкрыўшы чорны дол:
Тут быў пажар – і ўвесь абшар
Жахлівым быў наўкол.

Хаваецца ў сутонні дзень,

І на пагоркі лёг
Сляпы прамень, нібы агмень –
На шэрым вугалёк.

І б'юць званы, і гоняць сны
У гэты вечар хмуры.
Дубы Ньюбатла тут адны
Прыходзяць на хаўтуры.

І ад кляштарнае сцяны
Чуваць напеў глухі,
І б'юць званы, і вось яны –
Знаёмыя шляхі!

Не падымаючы вачэй,
З пакутаю ў вачах,
Дайшоў да страшных ён руін,
Дзе толькі смерць і прах.

Ён на сцены глядзеў, на вуголле і прах,
Да якіх у пакуце ішоў,
І на тых камянях яго шэры манах,
Францысканец у шэрым знайшоў.

“Бог у помач, – вітаў яго шэры манах, –
Хай ратуе Ёладар усіх нас”.
Толькі горычы поўны падняўся вандроўны
І не мовіў ні слова ў адказ.

“Ты з захаду йдзеш ці з усходу ідзеш
Ад далёкіх святарных веж?
Можа, крочыш ад трона святога патрона?
Ад Яна свой шлях вядзеш?”

“Не іду я ад трона святога патрона,
Не ад Яна святога іду,
Нясу я пракляцце ад Рымскага Папы,
А з ім і сваю бяду”.

“Ты не аплаквай свой лёс,
А раскажы ў журбе:
Што ты зрабіў, каго ты забіў?
Грахі адпушчу я табе”.

“Кім ты ёсць і адкуль ты, о шэры манах,
Той, хто грэшным нясе дабрадаць,
Каму ключ аддалі ад нябёс і зямлі
І хто можа мяне ўратаваць?”

“Мяне прыслалі з далячынь,
Прайшоў я ўсе шляхі,
Каб прамаўляць бядзе “амінь”
І адпускаць грахі”.

Кляне бядак заганаў гнёт,
Кляне грахі былыя.
Рука, халодная, як лёд,
Лягла яму на шыю...

пераклад з ангельскай – Андрэй Стэфановіч

© Андрэй Стэфановіч, пераклад, 2009